

APRECIERI PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A JUDEȚULUI TULCEA ÎN LUMINA UNUI RAPORT AL PREFECTURII DIN ANUL 1928

STOICA LASCU

Evoluția social-economică și politică a județului ce încorporează cel mai tânăr pământ al țării — Delta Dunării, a reținut atenția cercetătorilor mai ales prin perioada de pînă la primul război mondial¹, anii interbelici situîndu-se mai puțin în centrul acestor preocupări²; ori, materialul arhivistic și de presă poate oferi suficiente și elocvente elemente din care să se închege o imagine convingătoare a anumitor aspecte ale acestei evoluții — nu mai puțin interesante decît ale altor regiuni românești. Izvorul documentar care ne prilejuiește cîteva con-

¹ Vezi Gh. Dumitrașcu, *Un document privitor la „Situațiunea județului Tulcea“ în anul 1879, în Peuce*, IV (1973—1975), pp. 273—287; P. Zaharia, *Cultura plantelor cerealiere în județul Tulcea în perioada 1892—1900, în Ialomița. Materiale de istorie agrară a României, Slobozia, 1983*, pp. 278—285; Idem, *Biblioteca Clubului socialist din Tulcea, în Comunicări de istorie a Dobrogei, I, M.I.N.A., Constanța, 1980*, pp. 202—206; Idem, *100 de ani de presă tulceană, 1879—1979, Supliment Peuce, Tulcea, 1979*, passim; St. Pârâu, P. Zaharia, *Viața țărănimii din județul Tulcea la începutul secolului al XIX-lea, sub aspect istorico-etnografic, în Peuce, VIII, 1980*, pp. 531—546; vezi și Gl. Stan, *Particularitățile ale organizării administrative și judecătorești a Dobrogei la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în Culegere de referate, D.G.A.S., București, 1974*, pp. 219—227; St. Lascu, *Din istoria modernă a României: îrgirea exercitării de către locuitorii județelor Constanța și Tulcea a drepturilor politice constituționale, în Peuce, IX, 1984*, pp. 411—422; V. Dima, A. Munteanu, *Lăcuș, Spîru Haret Tulcea 100 ani (1883—1983)*, Editura Sport-Turism București, 1983, p. 20—55.

² Vezi Gl. Stan, *Tulcea — file de istorie, în „Delta“, VI, nr. 1153, 7 noiembrie 1973, p. 2; nr. 1156, 10 noiembrie, p. 2; nr. 1159, 14 noiembrie, p. 2; nr. 1161, 16 noiembrie, p. 2; nr. 1165, 21 noiembrie, p. 3; St. Pârâu, P. Zaharia, *Viața țărănilor din județul Tulcea în perioada interbelică, sub aspect istorico-etnografic, în Peuce, VIII, 1980*, pp. 547—552; D. Șandru, V. Ciorbea, *Piscicultura în Dobrogea între cele două războaie mondiale, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol“, XX, 1983*, pp. 301—309. Val. Postelnicu, *Aspecte ale vieții economice tulcene reflectate în documente de arhivă (1918—**

siderații asupra vieții tulcene interbelice este un *Raport al Prefecturii* înaintat organelor administrative centrale, document ce ne înfățișază o imagine de ansamblu a vieții social-economice tulcene din perspectiva opticii oficialităților locale (este unul dintre puținele asemenea rapoarte păstrate, deși ele se întocmeau lunar); redându-l în întregime, tocmai pentru a păstra nuanțele și vederile contemporanilor anului 1928, în contextul social-politic al vremii, îl vom puncta și cu alte diverse materiale documentare din acea perioadă, spre o înțelegere mai exactă, adecvat-istorică, a celor inserate în menționatul document³.

*

PREFECTURA JUDEȚULUI TULCEA

Serviciul administrației generale.

Nr. 5228

pe luna martie 1928

1928 aprilie 2

Raport lunar

Domnule ministru,

În conformitate cu ordinele, am onoarea a comunica mai jos raportul de informațiuni pe *luna martie 1928*.

În județul nostru, ca și în restul țării, luna martie a fost caracterizată de un timp rece, cu zăpadă, îngheț, cu un cuvânt iarnă în puterea cuvântului. Din acest motiv activitatea oamenilor a fost cu totul lipsită de interes. Abia după a doua decadă a lunii, vremea s-a mai ameliorat și lumea a putut să înceapă pe alocuirea muncile agricole, care azi sînt în plină campanie.

Frigul prelungit, la noi nu a avut nici o influență rea asupra semănăturilor de toamnă⁴. Așa se prezintă, cel puțin, lucrurile pînă la data de 1 aprilie.

1944), în *Pontica*, XVII, 1984, pp. 199—206; I. Velișcu, *Județul Tulcea în contextul istoriei patriei*, în *Anale de istorie*, XXII, nr. 4, 1976, pp. 10—15; vezi și Val. Ciorbea, *Activitatea organizațiilor din Dobrogea ale partidelor politice burgheze între anii 1918 și 1921*, în *Cercetări istorice*, IX—X (1978—1979), pp. 465—478; Idem, *Privire istorică asupra structurii socio-profesionale a populației Dobrogei între anii 1918—1938*, în *Lucrări științifice. Științe sociale*, I.I.S., Constanța, 1981, pp. 67—72; Idem, *Industria Dobrogei între anii 1918—1944*, în *Profesorului Ilie Grămadă. La 70 ani*, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, 1984, pp. 295—311; Gh. Dumitrașcu, *Contribuții la istoria Dobrogei (1932—1938). Organizațiile județene Tulcea și Constanța ale Partidului Țărănist Radical*, în *Comunicări de istorie a Dobrogei*, 2, M.I.N.A., Constanța, 1983, pp. 299—310; St. Lascu, *Contribuții la cunoașterea mișcării muncitorești dobrogene. Aspecte ale activității organizațiilor social-democrate în perioada interbelică*, în *Ibidem*, pp. 269—298 (vezi și notele 9, 14).

³ Arhiva Istorică Centrală, Fond M.A.I., Administrativ, dos. 503/1928, f. 3—5.

⁴ Despre cultivarea cerealelor în județul Tulcea, vezi P. Zaharia, *Cultura plantelor cerealiere în județul Tulcea în perioada 1892—1900, în Ialomîța...*, pp. 278—285. În perioada interbelică, suprafețele însămînțate au evoluat astfel: în anul 1921 grîul a fost cultivat pe 19741 ha (7998 însămînțate în toamna prece-

dentă), de pe care a rezultat o cantitate de 1480 t (262 kg/ha, productivitatea la ha fiind de peste trei ori mai mică decât media națională); de remarcat scăderea suprafețelor destinate acestei culturi, care erau de 42273 ha media în perioada 1894—1900, de 47536 ha în perioada 1901—1905, de 32251 ha în perioada 1906—1910 și de 27653 în perioada 1911—1915; în perioada 1920—1927, media s-a cifrat la 29738 ha. În anul agricol 1935/1936, grîul a continuat să ocupe suprafețe scăzute, respectiv de 18900 ha, de pe care s-a recoltat 12834 t (media de 680 kg/ha era inferioară celei de 1000 kg/ha în Vechiul Regat). În anul agricol 1936/1937 s-au însămînțat 24151 ha (11019 ha însămînțate toamna). *Secara* a fost cultivată în 1921 pe o suprafață de 16520 ha (8907 ha însămînțate toamna), de pe care s-a obținut o cantitate de 1180 t (150 kg/ha, față de 806 kg/ha, cît a reprezentat media națională); anterior, suprafețele însămînțate au evoluat astfel: 7736 ha în perioada 1894—1900, 17722 în perioada 1901—1905, 31407 ha în perioada 1906—1910, 14729 ha în perioada 1911—1915; în răstimpul 1920—1927 suprafața medie cu secară scăzuse la numai 2227 ha. În anul agricol 1935/1936 se însămînțaseră 9279 ha, de pe care a rezultat o cantitate de 8348 t (media de 900 kg/ha se apropia de media pe Vechiul Regat — 960 kg/ha). În anul agricol 1936/1937 s-a însămînțat o întindere de aproape 11 000 ha (aproape în totalitate însămînțîndu-se toamna, doar 727 ha fiind de primăvară). *Orzul* a fost cultivat în 1921 pe o întindere de 61515 ha (aproape în exclusivitate se semăna primăvara, doar 250 ha fiind însămînțate toamna), de pe care s-a obținut o cantitate de 3862 t (289 kg/ha, față de 815 kg/ha, cît a fost media pe țară); anterior, suprafețele însămînțate cu orz evoluaseră astfel: 68341 ha în perioada 1894—1900, 60664 ha în perioada 1901—1905, 59731 ha în perioada 1906—1910, 66608 ha în perioada 1911—1915, 97269 în perioada 1920—1927. În anul agricol 1935/1936 s-au însămînțat cu orz 92624 ha (locul cinci pe țară, după două județe basarabene, precum și după județele Constanța și Ialomița), de pe care a rezultat o cantitate de 93530 t (1010 kg/ha, față de media de 910 kg din Vechiul Regat). În anul 1937 suprafața destinată orzului a fost de 93448 ha (doar 6 ha se însămînțaseră toamna precedentă). *Ovăzul* a fost însămînțat în 1921 pe o suprafață de 12780 ha, de pe care a rezultat o cantitate de 577 t (230 kg/ha, față de 902 kg/ha media națională); anterior suprafețele cu ovăz au fost de 10266 ha în perioada 1894—1900, de 12700 ha în perioada 1901—1905, de 16000 ha în perioada 1906—1910, de 18200 ha în perioada 1911—1915 și de 16160 ha în răstimpul 1920—1927. În anul agricol 1936/1937, suprafața destinată ovăzului ajunsese la 13246 ha, de pe care rezultase o cantitate de 10547 t (790 kg/ha, față de 1010 kg/ha în Vechiul Regat). În anul 1937 se însămînțaseră 11539 ha. Suprafețele cu *porumb* au crescut continuu în anii interbelici, față de perioadele precedente; astfel, în 1921, el se însămînțase pe o suprafață de 40822 ha, de pe care a rezultat o cantitate de 126543 hl (media la ha fiind de 3,1 hl, față de media națională de 11,4 hl); pînă la acea dată, porumbul ocupase întinderi și mai mici — de 20221 ha în perioada 1894—1900, de 25267 ha în perioada 1901—1905, de 29853 ha în perioada 1906—1911, de 33775 ha în perioada 1911—1915, pentru ca după primul război mondial suprafețele să se mărească, ajungînd la 51000 ha în perioada 1920—1927. În anul 1933, porumbul s-a cultivat pe o suprafață de 72569 ha, iar în anul următor pe o întindere de 69932 ha. În sfîrșit, *meiul* a cunoscut o restrîngere continuă a suprafețelor destinate acestei culturi; în 1921, el a fost cultivat pe o întindere de 4920 ha, rezultînd o producție de 8856 hl (media la ha a fost de numai 1,8 hl, față de 6 hl media națională). În perioadele precedente, suprafețele cultivate cu mei au fost de 6282 ha în perioada 1894—1900, de 4500 ha în perioada 1901—1905, de 4250 ha în perioada 1906—1910, de 2450 ha în perioada 1911—1915, pentru ca în răstimpul 1920—1927 suprafața medie să fie de 3700 ha. În 1937 se însămînțase cu mei o suprafață de 2433 ha (locul al șaselea pe țară) (Cifre reluate sau calculate după Buletinul Agriculturii, vol. II, 1922, nr. 4—6, pp. 106—113; Buletinul Informativ al Ministerului agriculturii și domeniilor, VIII, nr. 2 1937, pp. 75—76; nr. 12. 1937, pp. 700—701; C. Filipescu, *Dobrogea agricolă, în 1878—1928. Dobrogea. Cîncizeci de ani de viață românească*, Cultura națională, București, 1928, pp. 489—490).

Din cauza iernii prelungite, însă, o chestiune care a scăpat chiar celui mai prudent plugar, începuse să se agite: *chestiunea întreținerii vitelor*⁵. Lipsa de nutreț, motivată de lipsa și criza agricolă din anul trecut, pusese lumea pe gânduri și vitele erau amenințate să moară de foame. Pentru acest motiv am intervenit la D-1 ministru de agricultură ca să permită pășunatul în pădurile statului, lucru ce s-a aprobat de la 23 martie. Încît, în parte, chestiunea s-a soluționat, spre mulțumirea plugarilor. Este drept că vitele sînt slabe și fără putere deoarece nici pădurile nu au înverzit din cauza frigului, totuși, acolo unde situațiile locale au permis pășunatul în păduri, lucrurile se prezintă mai bine.

Chestiunea lipsei orzului pentru însămînțările de primăvară, care preocupă lumea și care amenință ca ogoarele să rămînă neșemănate, a

⁵ Efectivul șeptelului tulcean era următorul — în 1932, cabaline — 44855, bovine — 55179, ovine — 187235, porcine — 27565, caprine — 10357, măgari — 577 (apud P. Penescu, *Mișcarea economică a județului Tulcea*, Tip. „Modernă”, Tulcea, 1935, p. 32); în anul 1938, cabaline — 40825, bovine — 39147, ovine — 212299, porcine — 21557, caprine — 8563, măgari — 322 (apud Buletinul informativ al Ministerului agriculturii și domeniilor, X, nr. 6—7, 1939, pp. 586, 590); în anul 1927, o statistică a *Serviciului sanitar-veterinar* din Tulcea consemna existența a 36301 cabaline, 40298 bovine, 206285 ovine, 29869 porcine (apud Arhivele Statului Tulcea, *Fond Prefectura județului Tulcea*, Serv. administrativ, dos. 396/1928, f. 20—21). De subliniat, în acest context, că, în perioada interbelică, mecanizarea în agricultura tulceană a lipsit aproape complet, animalele constituind principalul mijloc de muncă al sătenilor; prima „demonstrație de motocultură în județul Tulcea” a avut loc la 25 septembrie 1927 în comuna M. Kogălniceanu. S-a arătat, practic, în ce consta avantajul aratului cu plugul mecanic (4 ha/zi cu 50 kg benzină, la 28 cm adîncime), motorul putîndu-se folosi și pentru tracțiune, la batoze, uleiiniță, cherestea, cariere, la seceriș. Autoritățile agricole județene, inițiatoarele experimentului, arătau că „Ținînd seama de greutatea de întreținere a vitelor precum și de natura terenurilor din acest județ care necesită o arătură adîncă pentru a reinnoi stratul de pămînt fertil, singurul mijloc de a ajunge la rezultate bune este numai motocultura”; în final, s-au efectuat două tranzacții pentru două pluguri și motoare, de către o tovărăsie de săteni din comunele Cataloi și M. Kogălniceanu („Progresul Tulcei”, III, nr. 15, 2 octombrie 1927, p. 1). (Pentru a realiza mai bine progresele din anii următori în mecanizarea agriculturii tulcene, menționăm că în anul 1947 se aflau în funcțiune, în tot județul, doar 12 tractoare — pe cînd în celălalt județ dobrogean existau un număr de 308 tractoare; apud Arhivele Statului Tulcea, *Fond Camera de agricultură Tulcea*, dos. 99/1947, f. 36).

⁶ Din suprafața totală de 8636 km² (al doilea județ, ca întindere, din țară), agricultura ocupa, în 1935, o suprafață de 250000 ha teren arabil (din totalul întinderii județului, Deltei Dunării îi revenea o suprafață de 430000 ha); pădurile însumau 82370 ha, islazurile ocupau 38000 ha, viile 6200 ha, livezile 210 ha. Terenurile înglobate în Delta erau repartizate astfel: terenuri solide — 69000 ha (aici intrau 6000 ha de pășuni și pădure și 8000 de pămînt arabil), lacurile — 85000 ha, gîrlele și brațele Deltei — 81000 ha, stufăriile și plaurul — 195000 ha (Apud P. Penescu, *op. cit.*, p. 5); în 1937, terenurile arabile totalizau 240594 ha, cerealele ocupînd o suprafață de 212472 ha (Buletinul Informativ..., VIII, nr. 12, 1937, p. 700).

fost complet și mulțumitor rezolvată⁷. După a doua jumătate a lunii martie, s-a distribuit, prin băncile populare din județ, orz de sămînță de șapte milioane lei sub directa și imediata mea supraveghere. Orz de bună calitate, cu preț convenabil și cu plata la toamnă, cu dobîndă mică.

Tot din cauza secetei trecute, o serie însemnată de localități, unde criza a fost mult mai pronunțată, au fost ajutate și cu porumb de hrană⁸. Operațiunea este în curs, dar se ivesc mereu noi cereri care ar motiva, desigur, mărirea creditului de un milion acordat. În orice caz și această chestiune s-a rezolvat mulțumitor.

*Pescarii din județ*⁹ au avut mult de suferit, căci, pe lângă nevoile generale care sînt și ale lor proprii, mai sînt chestiuni specifice lor, care

⁷ În paginile ziarului local al opoziției național-țărăniste se arată că autoritățile administrative județene au folosit — contrar dispozițiilor legale în vigoare — prilejul împărțirii orzului de sămînță pentru a-și recruta partizani electorali. „Federala Gurile Dunării“ din Tulcea a primit 10 milioane lei pentru orz, dar prefectul și directorul acesteia („acești doi ticăloși“ — sic!) îl împart doar în comunele cu simpatizanți liberali, în timp ce în localități ca Beștepe, Tulcea, Luncavița, Văcăreni, Jijila, Poșta, Ceamurlia nu se distribuie nimic: „Dispoziția Centralei băncilor populare era ca băncile singure să dea banii pentru orz, fără amestecul prefectului, al primarului și al notarilor. Plugarii trebuiau să se oblige, prin contract, să restituie, la toamnă, aceeași cantitate de orz, sau, în caz de secetă, costul lui în bani. (...) Pentru ce s-a amestecat caraghiosul de prefect unde nu-i fierbea oala? Pentru ce a căutat să speculeze în interes murdar de partid și sărăcia țăranilor?“ („Țăranul Dobrogean“, VIII, nr. 4, 15 aprilie 1928, p. 1); în primăvara anului următor, s-a distribuit în județ o cantitate de 250 vagoane orz pentru însămînțare, pe lângă cel pe care locuitorii îl păstrează din toamna precedentă (Ibidem, IX, nr. 7, 14 aprilie 1929, p. 2).

⁸ Aprovizionarea cu hrană a populației tulcene (îndeobște a celei sătești, ce reprezenta marea majoritate — respectiv, în 1936, 163000 de cetățeni, din totalul de 207000 locuitori) a reprezentat o preocupare permanentă a autorităților, în condițiile în care organele agricole județene apreciau, în epocă, faptul că Tulcea este deficitară în ceea ce privește producția de grâu în raport cu cerințele de consum, populația fiind nevoită să se hrănească doar în proporție de 75% cu grâu, restul folosind mămăliga (Apud Arhivele statului Tulcea, *Fond Camera de agricultură*, dos. 6/1932, ff. 48—50). În aprilie 1929, autoritățile județene arătau că „deși înghețul a stînjnit enorm, am izbutit, pînă acum, să împărțim 100 vagoane porumb pentru hrană. Mai sînt de adus 60, pînă la completarea cotei acordate județului nostru. Din primele transporturi, o parte din porumb va fi destinat însămînțării între 15 aprilie — 15 mai. Cum aprovizionarea cu porumb pentru hrană va fi necesară pînă la noua recoltă, nădăduim să trecem cu mult peste cota de 160 vagoane“ (Țăranul Dobrogean, IX, nr. 7, 14 aprilie 1929, p. 1).

⁹ Despre problemele pisciculturii dobrogene în perioada interbelică, vezi D. Șandru, V. Ciorbea, *op. cit.*; G. I. Stan, *Exploatarea pescuitului și consecințele lui asupra vieții pescarilor din județul Tulcea în perioada 1919—1944*, în Peuce, IV, 1973—1975, pp. 295—303. În anul 1935 se aprecia că existau un număr de 4353 pescari-vînători (în general, numărul lor varia între 3000—5000); dintre aceștia, 2006 erau lipoveni (46%), 1534 erau ruși (35%), 677 erau români (15,5%), 120 erau bulgari, mai aflîndu-se și 8 sîrbi, 4 turci, 3 greci și 1 italian: din cei 4933 pescari înregistrați în 1936, aveau scule un număr de 3365, restul de 1668 neavînd unelte proprii (Apud P. Penescu, *op. cit.*, p. 53).

i-au adus la mare mizerie ¹⁰. Lungimea iernii cum și durata înghețului apelor atît de prelungită, i-a făcut să nu mai poată prinde un pește și cîștiga un ban, timp de cinci luni și mai bine. Iar, cînd după trei înghețuri și tot atîtea desghețuri, și-au pus instrumentele în ape ca să înceapă pescuitul, ca niciodată (se zice că acest lucru este imemorabil), au înghețat apele a patra oară — cam pe 18 martie — și prinzîndu-le sculele în apă (se știe că acestea sînt din sfoară și frînghii), le-au distrus totul, rămînînd literalmente fără miini și în neputință de a-și mai putea cîștiga multă vreme hrana, cu tot surîsul unor vremi mai bune.

În sensul ajutorării lor, am intervenit la Ad-ția generală a pescărilor cum și la d-l ministru al agriculturii, ca să scurteze în acest an — în mod excepțional — perioada prohibițiunii pescuitului ce durează de la 15 aprilie și pînă la 15 iunie, spre a se putea și ei înfiripa cît de puțin, dar la care pînă acum nu a venit nici un răspuns. Cît privește partea a doua, pagubele avute din cauza înghețului, propun ca guvernul să le vie în ajutor cu împrumuturi eftine spre a-și reface inventarul sculelor perdute.

Odată cu începerea muncilor agricole, au început și abuzurile greu de controlat, ale funcționarilor agricoli, care, la tot pasul, nemulțumesc lumea, prin aroganță și favoruri interesate, de la agentul agricol și pînă la consilier, care, cu toții, cel puțin la noi, parcă nu au astîmpăr. Orice reclamații, orice intervenții sînt de prisos și toate par că sînt înghițite de arhivele agricole. O singură soluționare nu am putut vedea decît numai atunci cînd personal m-am interesat zile întregi de comună, controlînd lot cu lot terenurile spre a descoperi diversele favoruri, căci e imposibil de a avea vreo știință de la aceste organe, care, parcă și fac din lămuririle ce li se cer și remedierile ce li se pretind, un secret profesional, înadevăr, greu de pătruns, chiar și de cei ce au directă supraveghere a activității acestora ¹¹.

¹⁰ La 31 ianuarie 1928, activul deputat național-tărănist N. Georgescu-Tulcea cerea, în Camera deputaților, revenirea la taxele din 1926 pe stof și papură, taxe care crescuseră în doi ani de 40 de ori — respectiv, în 1926 se plăteau 50 lei pentru întreaga cantitate de stof pe care o poate tăia un om pe an, în timp ce în 1928 taxele crescuseră la nu mai puțin de 2000 lei: „prin tăierea stufului și papurei, ei aduc folos chiar pescărilor, fiindcă împiedică putrezirea lui și împotmolirea bălților și gîrlelor. De aceea ne surprinde enormitatea acestor taxe. Parcă am avea în Delta Dunării cine știe cîte fabrici de hîrtie, cărora stuful le-ar fi necesar“ („Desbaterile Adunărilor deputaților“, nr. 42, 16 martie 1928, *Sedînța de marți, 31 ianuarie 1928*, p. 1230). Vezi și „Viața pescarilor“, I, nr. 3, 1 februarie 1926, p. 1; II, nr. 21, noiembrie 1927, p. 1.

¹¹ Documentele de arhivă păstrează numeroase plîngeri ale sătenilor față de abuzurile funcționarilor agricoli; astfel, în 1926, Salomeia Ion Filip, din cătunul Satu Nou, comuna Mihai Bravu, proprietară din 1913 a 2,5 ha, „cu act autentic“, se plînge că „în primăvara aceasta văd că un funcționar al domeniilor de sub ordinele D-lui agronom regional Babadag, din ordinul agronomului a intrat de mi-a arat pămîntul meu pe care l-a cultivat și a luat semănătoarea de pe el, lipsindu-mă astfel pe mine de folosința ce legal am dreptul la ea“; Dumitru N. Tătaru din Somova se plînge, în aprilie 1929, că la moștenirea celor 10 ha ale tatălui său, sora lui a fost favorizată de organele agricole; văduva

Starea spiritelor, la noi, este foarte mulțumitoare. Pare că o profilaxie socială se operează în țărănime, la care sfaturile, faptele și bunăvoința ce i-am arătat împreună cu toți prietenii noștri, au avut cea mai mare influență. Iar frământările politice din luna martie ale partidelor de opoziție, al căror miraj părea că pînă acum îi obseda pe săteni, în ultimul timp nu-i mai interesează în gradul de mai înainte, ba așa putea zice că îi lasă chiar mult indiferenți ¹².

Funcționăria în general, diversele servicii dependente, poliția, jandarmeria, siguranța etc., își fac cu bunăvoință și inimă datoria. Serviciul tehnic este totdeauna în folositoare activitate, diversele plîngeri isvorînd inerent din anachronismul prestațiilor de șosele, sînt rezolvate repede și drept, fără ca progresul tehnic să sufere. Spitalele care s-au refăcut după război ¹³, mulțumesc lumea suferindă, medicii își

Elena Hamza, din Balabancea, arată că a fost deposedată ilegal, în martie 1927, de pămîntul ce-l stăpînea de mai mult timp; în aprilie 1928, invalidul Nicola Dumitru Ivanof, din comuna Principele Mihai (azi N. Bălcescu) reclamă Ministerului agriculturii și domeniilor că organele agricole i-au divizat în două părți pămîntul, dîndu-l în arendă, „iar jumătate la dispoziția organelor agricole care îl speculează cum cred cu cale“ etc. (Apud Arhiva istorică centrală, *Fond Reforma agrară 1921*, dos. 11/1927—1928, ff. 296, 424, 436, 544); se pare să situații analoge celei relatate în ultimul caz nu se mai creau, după 1928, anul cînd ministerul a luat decizia de desființare a loturilor consilieratului și regiunilor agricole din țară, anulîndu-se decizia din 23 octombrie 1921, prin care au fost create amintitele organe agricole: „una din marile piedici care se puneau veșnic în calea plugarilor săraci cu drepturi la împroprietărire, erau și loturile ce se dădeau special pe seama consilieratelor și regiunilor agricole din județ pentru diversele nevoi nejustificate ale acestora, pe cari le rupeau din pămîntul de cultură ce ar fi trebuit să aparțină celor nevoiași, care, din lipsă de pămînt, dar avînd drepturi, rămîneau de multe ori peritori de foame și fără pămînt“ („Progresul Tulcei“, III, nr. 26, 3 aprilie 1928, p. 3).

¹² În lunile următoare, același prefect raportează: „Nu am avut nici un eveniment, iar național-țărăniștii au vrăfuit mai puțin lumea ca alte ori. Oamenii nu se mai adună așa de mulți împrejurul lor. Poate din prefăcătorie, sau poate din convingere. În orice caz ei nu au mai fost așa de anturați luna aceasta (aprilie — n.n.), cu toată propaganda lor pentru Alba Iulia“; „starea spiritelor este bună, oamenii își vîd de treburi și, cu rari excepțiuni, parcă au trecut la o perioadă de cumințenii și liniște sufletească“ (luna iunie); „chestia politică la noi se menține, ca totdeauna la Tulcea, foarte activă. Național-țărăniștii au pierdut o bună parte din faima lor de cînd au trecut de la legendă la realitate și de cînd lumea i-a cunoscut mai bine. Indiferența cu care așa-ziișii lor partizani privesc azi toate actele politice cu cari țărăniștii se laudă și amenință lumea pașnică, denotă și înțelepciunea din urmă a țăranului cum si slăbirea curentului lor de altădată“ (iulie), (Arhiva istorică centrală, *Fond M.A.I.*, dos. 503/1928, ff. 9, 10, 11).

¹³ Cîțiva ani mai tîrziu, în 1934, situația Spitalului din Tulcea ajunsese a fi discutată chiar în Parlament; astfel, în ședința din 28 iunie a Adunării deputaților, N. Georgescu-Tulcea interpelează Ministerul sănătății pe motiv că nu s-a prevăzut pentru anul respectiv nici o sumă: „actualmente, spitalul nu are nici lîngerie pentru bolnavi, nici un fel de medicamente, pe care și le procură (bolnavii) singuri“; la această interpelare se asociază și deputatul guvernamental I. N. Drăghici, vestejînd și el desființarea prevederilor bugetare pentru Spitalul din Tulcea: „consider că acest lucru este o adevărată crimă în contra populației noastre dobrogene“ (apud „Desbaterile Adunării deputaților“, nr. 9, 12 iulie 1934, *Ședința de joi, 28 iunie 1934*, p. 378).

fac datoria, iar toți ceilalți funcționari sanitari corespund vremurilor. Singura eclipsă sanitară o face numai șeful serviciului sanitar al județului nostru, care nu uită de a confunda slujba cu calitatea de vicepreședinte al partidului național-țărănesc, lucruri ce se cunoaște, cred, de minister.

O chestie vitală la noi este aceea a *locurilor de casă* pentru *însurăței*. Cum, însă, aici intervine iar chestia organelor agricole, desigur că nu putem vedea soluționarea ei decât de la un strașnic ordin, dat peste toate considerentele legale, care impun, înadevăr, răbdare, dar care tind să perpetueze starea de promiscuitate în care trăiesc de ani de zile nenumărate familii noi create, la un loc, într-o cameră din casa părintească, câte trei și patru gineri și nurori cu copiii și nepoții laolaltă și să nege chiar și originea căsătoriei de la noi care prin legătura sfântă impune, neapărat, eșirea tinerilor din casa părintească și sălășluirea în cămin propriu.

Chestiunea fiind *strîns legată de aceea* a împrumutării, care, cum am raportat altădată, *la noi nu s-a făcut deloc*¹⁴, ar urma a se

¹⁴ Vezi Gl. Stan, *Particularități ale aplicării reformei agrare din anul 1921 în jud. Tulcea*, în Peuce, VI, 1977, pp. 303—306. Efectiv, primele împrumutări au fost efectuate, în județul Tulcea, de abia în toamna anului 1929: „În sfârșit! „Basmul cu Cocoșul Roșu“, adică împrumutarea în județul Tulcea s-a realizat”; la Mahmudia, prima comună unde s-a efectuat mult așteptata operațiune, la 27 octombrie 1929, „se adunase lumea din întreaga plasă ca să vadă, cu ochii fiecărui, minunea minunilor, ceea ce nu mai nădăjduia nimeni să vadă vreodată: împrumutarea definitivă” („Țăranul Dobrogean“, IX, nr. 19, 3 noiembrie 1929, p. 2). Pe lângă faptul că a început să se efectueze foarte târziu, împrumutarea a fost însoțită și de numeroase abuzuri și ilegalități; în 1931, statul a luat măsura de a se trece la revizuirea, în întreaga țară, a tabelelor cu cei îndreptățiți la împrumutare, după ce se constataseră frecvente ilegalități și o creștere a nemulțumirilor țăranilor: „la noi în județ și chiar în întreaga Dobroge situația este mai puțin periculoasă, întrucât la noi, din pricina liberalilor (sic!) — aceste rînduri apar în oficiul național-țărănist tulcean; în fapt, tergiversarea aplicării reformei agrare în județul Tulcea, în lipsa marilor proprietari de pământ, s-a datorat statului, respectiv Administrației pescăriilor și regiunii inundabile a Dunării și Casei autonome a pădurilor statului, principalii deținători de pământ expropriat — n.n.), împrumutarea a fost oprită în loc zece ani și abia acum ne găsim la începutul ei; așa încît, tulburare mare nu s-ar face la sate, dacă s-ar scoate de pe tablouri cei fără drepturi și ar fi înlocuiți cu cei ce și-au făcut datoria către țară, ei sau părinții și soții lor“ (Ibidem, XI, nr. 9, 1 mai 1931, p. 1); presa locală aprecia, la sfârșitul anului 1933, că împrumutarea este pe cale să se termine în interiorul județului, mai rămîind, în anul următor, să se realizeze și împrumutarea în Delta; aplicarea reformei agrare în satele Turda, Mihai Bravu și Satul Nou, unde lotul-tip a fost ridicat de la 4 la 5 ha, „a fost sărbătorită cum nu se va uita niciodată. Cheful și petrecerea a durat trei zile, ca-n basme“ (Ibidem, XIII, nr. 6, 10 noiembrie 1933, p. 2). Conform unei statistici din 1930, pînă în noiembrie acel an se expropriaseră 432 moși, totalizînd o suprafață de 121270 ha; fuseseră admiși definitiv la împrumutare 17175 locuitori, din care se împrumutaseră definitiv 2726 locuitori cu o suprafață de 7409 ha; provizoriu s-au împrumutat 2113 locuitori cu o suprafață de 3176 ha; cadastrarea se efectuează pentru suprafața de 70765 ha (apud Arhivele statului Tulcea, *Fond Consilieratul agricol Tulcea, dos. 4* 1930, f. 19).

soluționa odată cu aceasta, dar, este bine, după cum am spus mai sus, ca aceasta să fie soluționată mai înainte, în care sens Direcția cadastrului — direcție ce veșnic este pusă în fața reclamațiilor celor interesați — să fie obligată a pune chestiunea la punct de curînd, adică chiar luna aceasta.

În județul nostru, ca sfîrșit, dealtfel, pot zice că starea generală este mulțumitoare, lumea este docilă, viața este relativ normală, vremea promise speranțe suficiente și armonia socială domnește latent pe cuprinsul lui.

Prefect de Tulcea,
(ss) TUDOR ECONOMU

**BETRACHTUNGEN, DIE SOZIAL-ÖKONOMISCHE LAGE IM KREIS
TULCEA, IM LICHT EINES BERICHTES DER PRÄFEKTUR AUS DEM
JAHRE 1928, BETREFFEND**

STOICA LASCU

Zusammenfassung

Der Verfasser schildert einen Bericht der Präfektur des Kreises Tulcea, der für den Monat März des Jahres 1928 zusammengefasst wurde, und in dem ein hochgestellter Staatsbeamte des Kreises für die Behörden von Bukarest eine Synthese der Sachlage für den Monat März des oben erwähnten Jahres macht. Um ein einheitliches Bild des Kreises, der Optik der lokalen Behörden gemäss, zu schaffen, wird das Dokument gänzlich wiedergegeben. Für ein genaueres, entsprechend historisches Verständnis der Angaben dieses offiziellen Dokuments, ist dieses durch verschiedene dokumentäre Materialien der Epoche unterstrichen.